

מראי מקומות- חולין ל"ד

מגע, ולכן הוי חידוש במה שמטמא בבית הסתרים ודלא כשאר כל טומאת מגע, וע"כ אין למידין הימנה, אבל ר' אליעזר ס"ל דהוי בגדר טומאת אכילה, ולכן אין חידוש במה שמטמא בבית הסתרים, דאין ענין לטומאת מעשה אכילה אם בית הסתרים. אבל כ' דלכאוי זה אינו, דלפי ר' יהושע, אפי' אם היינו למדים מחדוש, מ"מ אין ראוי למידן מנבלת עוף טהור להא דהאוכל ראשון, דודאי הוי בגדר טומאת אכילה, ומה שייך ללמוד מנבלת עוף טהור, דטומאת מגע הוא. אע"כ דשניהם ס"ל דבגדר טומאת אכילה הוא, ור' יהושע ס"ל דמ"מ חידוש הוא, דלא מצינו טומאה ע"י אכילה בשום דבר רק בנבילת עוף טהור לבד, ור"א לא חשיב זה לחידוש, ועכ"פ מוכח דבין לר"א ובין לר"י טומאת נבלת עוף טהור הוי מטעם אכילה היא ולא מטעם מגע.

(ד) ור' יהושע מנבלת עוף טהור לא גמרי', דחידוש הוא- פי' התורת חיים, דס"ל לר"א דמה דאמרי' דנבלת בהמה מטמא דוקא במגע ולא באכילה, זהו החידוש, דבאמת טפי מסתבר להיות נטמא ע"י אכילה מע"י מגע, לפי שע"י אכילה נעשה הוא והמאכל א', וא"כ מסתבר טפי שיהי' יותר טמא ע"י אכילת דבר טמא מע"י נגיעת דבר טמא, וא"כ שפיר י"ל דאע"ג דע"י נגיעת טומאה אינו טמא אלא בנחות דרגא מהטומאה, שפיר יכולין לומר דע"י אכילה נעשה כהטומאה ממש.

(ה) דאילו מאכל בכביצה, ואוכל עד דאכיל כחצי פרס- פרש"י, קיבל בטומאה בכביצה אוכלין טמאין שנגעו בו (כפי גירסא שלפנינו). וע' ברמב"ן שדייק מדברי רש"י דרק האוכלין המטמאין צריכין להיות כביצה, ואילו האוכלין עצמן טמאין אפי' בכל שהוא, וכשי' רש"י בפסחים (לג:): ועוד דוכתי. וע"ש מש"כ להאריך בשי' רש"י ובשי' ר"ת, דס"ל דמן התורה עכ"פ גם המאכל המיטמא צריך להיות שיעור כביצה.

(א) לא ס"ד, דקתני בשר, דאי בתרומה, בשר מי איכא- ע' במקדש דוד (טהרות, מ', ב'), דהעיר דמשמע ממשנה בטבול יום דשייך מים שהוא חולין שנעשה על טהרת תרומה, ואיך שייך זה, הא מים אין שייך להיות תרומה, והוי כמו בשר. ותי' דהיכא דמשתמשין בהמים לתרומה, וכגון שמשמש במים אלו ללוש בהם תרומה, בזה אמרי' דהוי חולין שנעשו על טהרת תרומה, וא"כ שפיר יש להם דין תרומה לענין טומאה.

(ב) חבריא אמרין בחולין שנעשו על טהרת הקודש ודלא כר' יהושע- דאילו ר' יהושע ס"ל דרק בחולין שנעשו על טהרת תרומה מחמירין שיהי' בה טומאת שלישי, משא"כ חולין שנעשו על טהרת הקודש. ויש לעי', מהו הסברא בזה, הרי הקדש חמור טפי מתרומה. וכ' המאירי (לג:): "מתוך שטהרת הקודש בחולין לא היתה מצוי' אלא בזריזים ואנשי מעלה יתירה, לא החמירו בה, אבל טהרת תרומה היתה מצוי' אצל הכל, והחמיר בה כדי להזהר בה ביותר".

(ג) ור' יהושע מנבלת עוף טהור לא גמרי', דחידוש הוא- ע' באתון דאורייתא (כלל א', רא"י ג'), בהא דכ' שם לחקור בגדר טומאת נבלת עוף טהור בבית הבליעה, האם הוא בגדר טומאת מגע, או דלמא הוי בגדר טומאת אכילה. וכ' דלכאוי יש להביא רא' מסוגיין דהוי דין בטומאת אכילה, דאם הוי טומאת מגע, א"כ מה שייך להביא רא' מנבלת עוף טהור להאוכל אוכל ראשון דהוי טומאת ראשון, הרי מה שהוא טמא ראשון ודאי אינו מדין מגע, שהרי אין ראשון עושה ראשון בטומאת מגע, אלא ע"כ הוי טומאת אכילה. וע"ז אמר הגמ' דר' יהושע ס"ל דאין למידין מן החידוש, וכיון דנבלת עוף טהור חידוש הוא, ופרש"י משום דמטמא בבית הסתרים, א"כ אין למידין הימנה. והק' האתווד, א"כ מה ס"ל לר"א, האם אינו מסכים לכלל דכל התורה כולה דאין למידין מן החידוש. וביאר די"ל דנח' בהא גופא, דר' יהושע ס"ל דנבלת עוף טהור הוי טומאת

תרומה, והווי חולין גרידי. ובאמת לא נעשה שלישי, אלא דנקרא שלישי משום דנגע בשני. אבל ע' בתוס' דנתקשה בפ"י זה, ולכן פי' כפירוש קמא דרש"י, דבאמת מיירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה, ופריך הגמ' דכיון דנפסל גופי' לאכילת תרומה ע"י הא דאכל שלישי, איך אוכל מה דנתערב עמה תרומה, הא ע"י אכילת השלישי הרי הוא נפסל לאכילת תרומה. וע"ז תי' הגמ' דהנך לנוזיד דמע דליכא כזית בכדי אכילת פרס. ותמה תוס', דלפי פירושו הרי הוא אוכל חצי כזית תרומה בטומאה, ואיך יכול לומר כן, הרי חצי שיעור אסור מן התורה. ותי' דהכא דפסול הגוף מדרבנן הוא, לא החמירו. ולכאור' משמע מזה דכל איסור אכילה דרבנן לא החמירו בה בחצי שיעור. ותמה הרש"ש והמהר"ץ חיות, מנלן דבר זה, דבאיסורי אכילה דרבנן לא אמרי' דחצי שיעור אסור. ותירצו בסגנון א', דצריך לחלק בין איסור בעין ובין איסור תערובת, דאף דבאיסור בעין אמרי' דאף באיסורי דרבנן יש איסור חצי שיעור, אולם בתערובת, בזה שפיר הקילו רבנן לומר דאין איסור חצי שיעור באיסורים דרבנן.

(ו) **ואוכל עד דאכיל כחצי פרס - כ' תוס', דאע"ג** דמפרש ר"ת דבי"ח דבר גזרו על אדם האוכל כביצה שיהא טמא, מ"מ מייתי ראי' מפסול גויי', שהי' מתחילה בחצי פרס. וע' בשבת (יד.), דאי' שם דטעם הגזירה באוכל ראשון, אף דמן התורה אינו טמא כלל, היינו משום דזמנין דאכיל אוכלין טמאין, ושקיל משקין דתרומה ושדי לפומי', ופסיל להו שותה משקין טמאין. ולכאור' ק', דא"כ למה הוי שיעורו כחצי פרס, הרי שיעור של טומאת אוכלין הוא כביצה, וכיון דהחשש הוא מצד טומאת אוכלין, הו"ל לטמאו אפי' מכביצה. ולכן כ' תוס' שם שהיו ב' גזירות, גזירת כחצי פרס הי' גזירה קדמונית, שלא יבואו לטעות ולומר דכמו שמוותר לאכול תרומה אחר אוכלים טמאים, אע"פ שנוגע התרומה באוכלין שבמעיו, כך מותר להגיע תרומה לאוכלין טמאין מבחוץ, ולכן גזרו דהאוכל אוכלין טמאים כחצי פרס, שיהא גופו נפסל מלאכול בתרומה, אבל למגע עצמו לא גזרו, ולכן לא גזרו בכביצה, דבכביצה לא אתו למטעי, דהא חלק של הכביצה נשאר בין שיניו, וא"כ שוב לית בה שיעור טומאה, ונחסר קודם שיגיע למעיו, וכיון דאפקי מכביצה, אוקמי אחצי פרס. ושוב גזרו אח"כ משום דזמנין דאכיל אוכלין טמאין, וכו', וזה הי' גם על כביצה, והגמ' שלנו הביא ראי' מהגזירה קדמונית, וכמש"כ תוס' כאן. וע"ע בשם בתו"י בשם הריב"א, דגזירה א' הי', ולא גזרו על כביצה כלל, ואף דהגזירה הי' דזמנין דאכיל אוכלין טמאין, וכו', מ"מ לא גזרו אלא בכחצי פרס, לפי שאין אדם צמא לשתות עד שיאכל חצי פרס.

(ז) **הראשון שבחולין טמא ומטמא, והשני פוסל ואינו מטמא, והשלישי נאכל בנוזיד הדמע - פרש"י** בזה ב' לשונות, בלשון א' פי' דמיירי בחולין שנעשו על טהרת התרומה, דרק שייך שלישי לטומאה בחולין שנעשו על טהרת התרומה, ולא בחולין גרידא. אבל בלשון שני, פי' דבאמת מיירי בחולין גרידא, אלא דכיון דנתערב בה תרומה, א"כ על כרחו צריך לאוכלה על טהרת תרומה, משום התרומה שנתערב בה. וע"ז השיב הגמ', דכיון דהתרומה שנתערב בה הוא פחות מכזית מכדא"פ, ממילא אין צריך לאוכלה על טהרת